

ศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดเลย พ.ศ.2560

เดชทัต ปักสังขานีย์, พระมหาจิณมกล อภิตโน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

วิศร พงศ์สุวรรณ, พระมหาอำนาจ มหาวิโร, สุรพันธ์ สุวรรณศรี, จรุงภรณ์ กลางบุรัมย์มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระมหาพิเชษฐ์ คำงาม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อีเมล : mbuslc2014@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้ เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดเลย ทั้ง 3 สถาบันคือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย และมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ข้อที่ 1 ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ย 3.50, ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละอดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งดีงามเพื่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ย 3.88, ข้อที่ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ มีค่าเฉลี่ย 2.17, ข้อที่ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ค่าเฉลี่ย 2.99, ข้อที่ 5 รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย อันงดงาม ค่าเฉลี่ย 3.04, ข้อที่ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน ค่าเฉลี่ย 2.78, ข้อที่ 7 เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง ค่าเฉลี่ย 3.34, ข้อที่ 8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ค่าเฉลี่ย 4.21, ข้อที่ 9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ค่าเฉลี่ย 2.79, ข้อที่ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่าเฉลี่ย 2.96, ข้อที่ 11 มีความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจใฝ่ต่ำหรือกิเลส มีความสะอาดเเกรงกลัวต่อบาป ตามหลักของศาสนา ค่าเฉลี่ย 3.26, ข้อที่ 12 คำนึงถึงผลประโยชน์ของ ส่วนรวมและของชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตน ค่าเฉลี่ย 3.77

การปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาคัดอยู่ในระดับความเข้าใจและปฏิบัติตนอยู่ในระดับบางครั้ง

คำสำคัญ: การปฏิบัติตน, ค่านิยม 12 ประการ, นักศึกษาระดับอุดมศึกษา

A Study of Twelve Values-based Self-Practice of Undergraduate Students in Loei, 2017

Techatat Paksagkne, Phamaha Jinkamon Apiratano
Mahamakut Buddhist University Lan Chang Campus

Risorn Phongsuwan, PhaMaha Amnuay Mahaviro,
Suraphan Suvannasri, Charungphorn Klangburum
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus.

Phamaha Phichet Kamngam
Faculty of Education Mahamakut Buddhist University
Email : mbuslc2014@gmail.com

Abstract

The objective of the research was to study self-practice Twelve Values-based Self-Practice of Undergraduate Students in Loei from three educational institutions: Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campaus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Buddihst College and Loei Rajabhat University.

The research results were found as follows:

The first value “Adore the nation, religion, and HM the King,” was found to be with the mean of 3.50, the second “Be honest, dedicated, patient, and have a fine ideology for public,” with the mean of 3.88, the third “Be grateful to parents, guardians, and teachers,” with the mean of 2.17, the fourth “Study hard, always,” with the mean of 2.99, the fifth “Maintain good Thai customs and traditions,” with the mean of 3.04, the sixth “Be ethical, honest, well-intentioned, and generous,” with the mean of 2.78, the seventh “Learn and understand the democracy headed under HM the King properly,” with the mean of 3.34 , the eighth “Be disciplined, obey the laws, and pay respect to elderly people,” with the mean of 4.21, the ninth “Be conscious, thoughtful, and make good things by following HM the King’s statement,” with the mean of 2.79, the tenth “Live philosophically with the self-sufficiency economy,” with the mean of 2.96, the eleventh “Set the mind and the body strong, overcome desires, and be afraid of sins as stated in religion,” with the mean of 3.26, and the twelfth “Be dedicated to

the public’s and the nation’s benefits rather than one’s own benefits,” with the mean of 3.77.

The national twelve values-based self-practice of undergraduate students in Loei was found to be at the level of understanding and self-practice from time to time.

Keywords: Self-practice, Twelve Values, Undergraduate Student

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมและจริยธรรมอันดีงามมาตั้งแต่อดีตโดยเฉพาะ ศีลธรรมของศาสนาพุทธ สังคมไทยนั้นจึงมีลักษณะเป็นสังคมแบบชาวพุทธกล่าวคือ ประชาชนชาวไทย นับตั้งแต่องค์พระมหากษัตริย์ลงมา ได้อาศัยหลักคำสอนในพระพุทธศาสนายึดถือเป็นหลักปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตตลอดมา จนทำให้อุปนิสัยใจคอของคนไทยมีลักษณะพิเศษ ซึ่งแตกต่างจากชนชาติอื่น อย่างเห็นได้ชัด เช่น การยิ้มแย้มแจ่มใส การมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทย ที่มีต่อทุกคนและแขกแปลกหน้าที่มาเยี่ยมเยียนด้วยน้ำใจอันอบอุ่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนไทย กับชนต่างชาตินับว่ามีน้อยมาก ทั้งนี้เพราะคนไทยได้รับนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ประชากร ประมาณร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา ประมาณร้อยละ 3.5 นับถือศาสนาอิสลาม ที่เหลืออีก ประมาณร้อยละ 1.5 นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่น (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 28) พิศวง ธรรมพันทา (2544 : 259) พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นรากฐานของศีลธรรมจริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของคนไทยตลอดมา การดำเนินชีวิตของคนไทยมีลักษณะเรียบง่าย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สังคมไทยจึงอบอุ่น จิตใจคนไทยจึงอ่อนโยน มีความยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่นิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหา

ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมนับวันจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป้าหมายของการ พัฒนาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ คือ ต้องสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงทางวัตถุ ความมั่งคั่งทาง ด้านจิตใจและความเอื้ออาทรต่อธรรมชาติ โดยต้องเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีความพร้อมเอื้อต่อการ พัฒนา นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ประเทศนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา ให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรมมีทักษะหลากหลาย มีคุณธรรมสูงมีความรับผิดชอบสูงไม่เป็นภาระต่อสังคม เป็นผู้มีความสามารถในการจัดการ เป็นบุคคล ที่มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง การศึกษาที่สมบูรณ์ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะ สองประการ คือ เป็นผู้มีความรู้และเป็นผู้มีคุณธรรม ดังที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวไว้ว่า ชีวิตจะดีงามมีความสุขประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองมั่นคงและสังคมจะร่มเย็นเกษมศานต์ ด้วยปัจจัยสำคัญที่สุดคือการพัฒนาคน ซึ่งจะทำได้คนเป็นคนที่มีความสุขและเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณภาพ การพัฒนาคนก็คือการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560 - 2564) ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สติปัญญา แบ่งปัน ซึ่งเป็น 2 เจเนอรัลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีอาชีพ มีความมั่นคง ความมั่งคั่ง และความยั่งยืน ในการดำรงชีวิต มีความอยู่ดีมีสุข สามารถอยู่ร่วมกัน อย่างเอื้ออาทร มีความสามัคคีปรองดอง (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560 : 51) ซึ่งเป็นไปตามหลักค่านิยม ของคนไทย 12 ประการ ตามนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน คือ

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม

3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักชาติวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัส

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

จากสภาพปัญหาของนักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับการขาดจิตสำนึกในการพลเมืองที่ดีของชาติและปัญหาการขาดระเบียบวินัยในตนเองซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติบ้านเมือง โดยส่วนรวมดังที่ดังกล่าว คณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนา และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ซึ่งมีหน้าที่ในการอบรมบ่มนิสัยปลูกฝังความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พึงปรารถนาอื่น ๆ ให้กับนักเรียน นักศึกษาและเยาวชน มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดเลย ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการสร้างเสริมและพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาในสวนที่บกพร่องเพื่อให้มีคุณธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2553 ที่มีจุดมุ่งหมายให้เยาวชนไทยมีความรู้คู่คุณธรรม ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมทางด้านคุณธรรมของนักศึกษาเพื่อเป็นพลเมืองดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคตต่อไป

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุกด้านและเป้าหมายของการพัฒนาก็เพื่อให้คนสามารถพึ่งตนเองได้โดยยึดหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศต้องเน้นคนให้มีความรู้และคุณธรรมในการดำรงชีวิตอันจะเป็นกำลังสำคัญของสังคมในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรืองเท่าเทียมนานาอารยประเทศต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบัน องค์กรต่างๆ ที่จัดการศึกษาพัฒนาคนนั้นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและอย่างทั่วถึง โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคนต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งตรงกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้คนได้รับการศึกษาพัฒนาอย่างเต็มที่ และส่งเสริมพัฒนาคนให้มีศีลธรรม คุณธรรมอันดีงาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศาสนาของตนอย่างเคร่งครัด เพราะเหตุนี้ สถาบันการศึกษาต่างๆ

จึงมีบทบาทสำคัญในการอบรม สั่งสอน พัฒนาคน สามารถให้การพึ่งพา เป็นที่ปรึกษาประชาชน ตลอดถึงองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาและร่วมกัน แก้ปัญหาชีวิต ดังนั้น สถาบันการศึกษาต้องพยายาม จัดการเรียนการสอนให้คนมีคุณภาพ คุณธรรม และอีกประการหนึ่งสถาบันที่สำคัญในการอบรม สั่งสอน คุณธรรม จริยธรรมให้กับประชาชนทั่วไป ได้แก่ วัดในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้ดำรงอยู่คู่กัน กับสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน

ในปัจจุบันสังคมไทยเริ่มประสบปัญหาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างมาก เพราะการปลูกฝังทางด้านศีลธรรมจริยธรรมและความเชื่อถือต่อหลักของศาสนาเริ่มลดน้อยลงในกลุ่มของคนไทยโดยเฉพาะในกลุ่มของวัยรุ่น เช่นมีหนังสือพิมพ์ลงข่าวเด็กนักเรียนยกพวกตีกัน ซึ่งทำให้สังคมเดือดร้อนทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินเป็นการใช้ความรุนแรงอย่างไม่น่าที่จะเกิดขึ้นในสังคมไทย หลายคนจะมองว่าปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านจริยธรรมของคนไทยในปัจจุบันสืบเนื่องมาจาก วัฒนธรรมของชาติตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหรือคนหนุ่มสาว ซึ่งถือว่าเป็นกำลังที่สำคัญของชาติในอนาคต ปัญหาวัฒนธรรมจึงโยงมาถึงปัญหาทางด้านศีลธรรม จริยธรรมด้วย

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559:2)กล่าวว่า พระพุทธศาสนาเป็นสถาบัน ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยทุกด้าน ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนการเสริมสร้างคุณธรรมและ จริยธรรม

จริยธรรม เป็นหลักสำหรับการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและ ของสังคม จัดเป็นกรอบแห่งการประพฤติที่ได้รับการตีความว่ามีความสูงส่งดีงาม สมควรแก่การปฏิบัติตาม แนวการปฏิบัติหรือการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นจริยธรรม เช่น ศีลธรรมทางศาสนา กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม มารยาท ประเพณี พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ที่สังคมได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายและทำให้สังคมมีความสงบสุข

การที่บุคคลจะปฏิบัติตามหลักจริยธรรมที่ดีงามได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องได้รับการอบรมให้ มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานอย่างจริงจัง และหนักแน่นให้มีจิตสำนึกรับรู้ความหมายและความสำคัญของ คุณธรรมโดยปราศจากการบังคับ มิฉะนั้นแล้วการปฏิบัติจริยธรรมจะไม่ได้ผล

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรีธรรมกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (2555:41) เกี่ยวกับการส่งเสริมด้านศีลธรรม จริยธรรม รัฐบาลได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องปฏิรูปกระบวนการพัฒนาคู่มืออยู่ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการ ผลิตครูเพื่อให้ได้คนดี คนเก่ง มาเป็นครู โดยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิชาการ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่มีระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐาน

การพัฒนาประเทศชาติให้ประสบผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ในแผนพัฒนาประเทศ จะไม่ สำเร็จเลย หากไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม พระสงฆ์เป็นกลุ่มสังคมกลุ่มหนึ่ง ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง การศึกษาวิชาชีพต่าง ๆ จำเป็นต้องควบคู่กับคุณธรรมจึงจะเป็นที่ยอมรับ

ของสังคมส่วนใหญ่ ปัญหาจริยธรรมจึงเป็นปัญหาใหญ่ของชาติ มนุษย์รู้จักแยกแยะความถูกต้องผิดชั่วดี และมีการพัฒนาตนอยู่เสมอ โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษด้วย เป็นการศึกษาควักกับคุณธรรม และการปฏิบัติจริง ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาจึงได้มีแนวคิดในการทำวิจัยเรื่องนี้

ตามหลักยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยทุกคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกทางสังคมทุกระดับ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว องค์กรทางศาสนา องค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สื่อมวลชนและประชาชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพลังปัญญา ศีลธรรมและวัฒนธรรมของคนไทย รวมทั้งพัฒนาการบริหารจัดการหลักประกันทางสังคมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมประชาชนทุกคน และพึ่งตนเองได้ในระยะยาว ตลอดจนเสริมสร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนา กลไกที่ทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเสพติดและ ปัญหาอาชญากรรม การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักการบริหารงานทางพุทธศาสนาได้ยกเอาหลัก อริยมรรคมีองค์ 8 ประการซึ่งเป็นหลักการดำเนินชีวิตโดยทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) โดยไม่ เกร็งครัดจนเกินไปและไม่ย่อหย่อนจนเกินไป แต่ให้ใช้หลักการดำเนินโดยทางสายกลางในการ บริหารงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยอาศัยหลักจริยธรรมเพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม อย่างแท้จริงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดเลย

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ที่พักอาศัย รายจ่ายต่อ เดือน อาชีพของผู้ปกครอง กับระดับการปฏิบัติตนตามค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดเลย

2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดเลย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีประชากรในการวิจัยเป็นนักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดเลย คือ 1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง 2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ในปี การศึกษา 2560 รวมทั้งหมดจำนวน 300 คน ที่ศึกษา กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2560

โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เทคนิคและวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือการแจกแบบสอบถามโดยการสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาภาคปกติที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำนวนทั้งหมด 20 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดได้ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

N แทน ขนาดของประชากร

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{980}{1 + 750 (.05)^2} = 300$$

4. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 ศึกษาสำรวจสภาพโดยทั่วไปของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย
- 4.2 ขอลหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอความร่วมมือในการทดสอบเครื่องมือในการตอบแบบสอบถาม
- 4.3 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้
- 4.4 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม
- 4.5 แก้ไขแบบสอบถามตามผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำเพิ่มเติม
- 4.6 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตามที่ระบุไว้ในขอบเขตของการวิจัย
- 4.7 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว นำมาจัดเรียงข้อมูลลงรหัส ตรวจสอบนำข้อมูลแล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามจำนวนที่ต้องการ
- 4.8 ผู้วิจัยได้ติดตามและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาระดับอุดมศึกษา 3 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ที่ได้รับแจกแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 263 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.6
- 4.9 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลต่อไป

5. ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดเลย นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดเลย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา สถานที่พักอาศัยในขณะที่เรียน บุคคลที่พักอาศัยด้วยขณะเรียน อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองกับระดับการปฏิบัติตนตามค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดเลย

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดเลย

ผลการวิจัยการปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดเลยมีผลการการวิจัยด้านการปฏิบัติดังนี้

ตารางที่ 1 ค่านิยมข้อที่ 1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	นักศึกษาได้ยืนเคารพธงชาติ เมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติ	4.00	0.83	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษามีการสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน	3.60	0.94	เกือบทุกครั้ง
3.	นักศึกษาได้ร่วมทำบุญหรือไปวัดเพื่อทำบุญ	3.68	0.84	เกือบทุกครั้ง
4.	เมื่อพบเจอพระสงฆ์ นักศึกษาได้แสดงความเคารพ	4.06	0.84	เกือบทุกครั้ง
5.	นักศึกษารู้สึกว่า ศาสนามีประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของเรา	4.19	0.81	เกือบทุกครั้ง
6.	นักศึกษามีความรู้สึกสนใจเมื่อได้ดูข่าวในพระราชสำนัก	3.63	0.86	เกือบทุกครั้ง
7.	เมื่อถึงวันพ่อหรือวันแม่ นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรม	4.16	0.73	เกือบทุกครั้ง
8.	เมื่อได้ดูภาพพระราชกรณียกิจต่างๆมีความรู้สึกปิติยินดี	4.18	0.80	เกือบทุกครั้ง
9.	เมื่อมีผู้ไม่หวังดี พุดดูหมิ่นสถาบัน มีความรู้สึกไม่พอใจ	4.35	0.86	เกือบทุกครั้ง
10.	เคยกล่าวคำปฏิญาณตนว่า เราจะจงรักภักดีต่อสถาบัน	4.07	0.91	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.99	0.84	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 2 ค่านิยมข้อที่ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มี อุทิศการณในสิ่งดีงามเพื่อส่วนรวม

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	นักศึกษามีความเชื่อว่าคนทุกคนก็มีสำนึกที่ดีต่อสังคม	3.84	1.02	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษาเชื่อว่าปัจจุบันศีลธรรมของศาสนาเป็นสิ่งจำเป็น	3.99	1.06	เกือบทุกครั้ง
3.	นักศึกษาเคยหยิบเอาสิ่งของของผู้อื่นเมื่อเจ้าของเผลอ	2.19	1.46	บางครั้งเกือบ
4.	เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น นักศึกษามักจะเป็นฝ่ายถอย	3.04	1.31	ทุกครั้ง
5.	นักศึกษามักจะทะเลาะกับคนอื่นโดยไม่มีเหตุผล	2.47	1.45	บางครั้ง
6.	เมื่อมีคนมาขอบริจาค มักจะเกิดความไม่พอใจเสมอ	2.48	1.51	บางครั้ง

7.	นักศึกษาเคยดูหมิ่นผู้อื่น เพราะความรู้สึกไม่ชอบเขา	2.59	1.46	เกือบทุกครั้ง
8.	นักศึกษามักจะเกิดความสลดใจ เมื่อเห็นคนอื่นตกทุกข์	3.60	1.30	เกือบทุกครั้ง
9.	นักศึกษาเคยพูดให้คนที่กำลังทะเลาะกัน หยุดทะเลาะ	3.43	1.06	เกือบทุกครั้ง
10.	นักศึกษาเคยได้รับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากคนอื่น	3.59	0.97	เกือบทุกครั้ง
11.	นักศึกษาเชื่อว่าธรรมชาติสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ทุกเรื่อง	3.88	0.92	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.19	1.22	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 3 ค่านิยมข้อที่ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	นักศึกษาแสดงความเคารพเชื่อฟังต่อพ่อแม่สม่ำเสมอ	4.35	0.90	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษาแสดงความเคารพเชื่อฟังต่อครูอาจารย์	4.30	0.91	เกือบทุกครั้ง
3.	สม่ำเสมอ	4.17	1.06	เกือบทุกครั้ง
4.	นักศึกษาได้ช่วยเหลืองานพ่อแม่อย่างสม่ำเสมอ	3.94	1.10	เกือบทุกครั้ง
5.	นักศึกษาได้ช่วยเหลืองานครูอาจารย์ สม่ำเสมอ	2.34	1.42	บางครั้ง
6.	เคยแสดงความก้าวร้าว เกลียดชังต่อพ่อแม่ เคยแสดงความก้าวร้าว เกลียดชังต่อครูอาจารย์	2.17	1.33	บางครั้ง
รวม		3.54	1.12	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 4 ค่านิยมข้อที่ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ในช่วงเวลาว่าง นักศึกษามักจะอ่านหนังสือ ค้นคว้า	3.30	1.00	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษาตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จทุกครั้ง	3.89	0.90	เกือบทุกครั้ง
3.	ชอบค้นข้อมูล แสวงหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต	3.94	0.86	เกือบทุกครั้ง
4.	มีความเข้าใจเทคโนโลยีและระบบสื่อสาร เป็นอย่างดี	3.67	0.96	เกือบทุกครั้ง
5.	นักศึกษามาเข้าห้องเรียนสายทุกวัน	2.99	1.13	เกือบทุกครั้ง
6.	นักศึกษาทำรายงานหรือแบบฝึกหัดด้วยตัวเอง	3.92	0.89	เกือบทุกครั้ง
7.	ช่วยเหลือเพื่อน ในห้องที่เรียนไม่ทัน/ไม่เข้าใจบทเรียน	3.63	0.88	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.62	0.94	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 5 ค่านิยมข้อที่ 5 รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย อังนงตงาม

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	เข้าร่วมกิจกรรมแสดงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นทุกครั้ง	3.74	0.91	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษารู้สึกว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นสิ่งจำเป็น	3.97	0.82	เกือบทุกครั้ง
3.	มีความซาบซึ้งและเข้าใจประเพณีในท้องถิ่นของตนเอง	4.04	0.75	เกือบทุกครั้ง
4.	มีความภูมิใจทุกครั้ง ที่ได้ใส่เสื้อผ้าพื้นเมืองในท้องถิ่น	3.96	0.93	เกือบทุกครั้ง
5.	นักศึกษารู้สึกในใจว่า ประเพณีท้องถิ่นล้ำหลัง ไม่ทันสมัย	3.04	1.33	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.75	0.94	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 6 ค่านิยมข้อที่ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หัวดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	นักศึกษารักษาศีล ๕ เป็นประจำ	4.10	1.11	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษามีสัจจะความจริงใจ ต่อตนเองและผู้อื่นเสมอ	4.06	0.85	เกือบทุกครั้ง
3.	เมื่อเพื่อนได้รับรางวัล นักศึกษารู้สึกยินดีด้วยใจจริง	3.68	1.00	เกือบทุกครั้ง
4.	นักศึกษารู้สึกอิจฉาหรือินทาเพื่อนลับหลัง	2.78	1.52	เกือบทุกครั้ง
5.	มักจะให้ความช่วยเหลือคนอื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน	4.08	1.11	เกือบทุกครั้ง
6.	นักศึกษามักจะแบ่งปันสิ่งของต่างๆแก่เพื่อนๆ เสมอ	4.11	1.08	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.80	1.11	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 7 ค่านิยมข้อที่ 7 เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขที่ถูกต้อง

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	นักศึกษายอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างมีเหตุผล	4.26	0.81	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษาปฏิบัติตามข้อกฎหมายและระเบียบของสถาบัน	4.00	0.97	เกือบทุกครั้ง
3.	นักศึกษารู้สึกไม่ชอบกฎหมายและระเบียบต่างๆ	3.34	1.22	เกือบทุกครั้ง
4.	นักศึกษาสนใจข่าวเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง	3.52	1.13	เกือบทุกครั้ง
5.	นักศึกษามีความเข้าใจการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	4.06	0.86	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.83	0.99	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 8 ค่านิยมข้อที่ 8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	เมื่อเดินสวนทางกับอาจารย์ มักจะไหว้แสดงความ	4.23	0.77	เกือบทุกครั้ง
2.	เคารพ	4.30	0.76	เกือบทุกครั้ง
3.	เมื่อเข้าห้องประชุม มักจะถอดวางรองเท้าเป็นระเบียบ	4.42	0.68	เกือบทุกครั้ง
4.	ชอบแต่งกายสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยทุกครั้ง	4.21	0.77	เกือบทุกครั้ง
5.	มีความตระหนักและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย	4.42	0.68	เกือบทุกครั้ง

เคารพเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์เสมอ				
รวม		4.31	0.73	เกือบทุกครั้ง
ตารางที่ 9 ค่านิยมข้อที่ 9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว				
ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	เมื่อเกิดความโกรธขึ้น สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้	3.81	1.81	เกือบทุกครั้ง
2.	เมื่อเกิดปัญหาขึ้น นักศึกษาคิดและแก้ปัญหาได้ด้วย	4.02	0.81	เกือบทุกครั้ง
3.	เหตุผล	3.29	1.23	เกือบทุกครั้ง
4.	เมื่อมีประชุมกิจกรรม ชอบแสดงข้อคิดเห็นในที่ประชุม	3.53	0.99	เกือบทุกครั้ง
5.	เป็นผู้มีสติ ตั้งใจเรียน รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เพลอสติ ชอบนั่งหลับขณะที่เข้าห้องเรียนหรือฟังบรรยาย	2.79	1.26	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.48	1.22	เกือบทุกครั้ง
ตารางที่ 10 ค่านิยมข้อที่ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	นักศึกษาชอบซื้อของที่ราคาแพง	2.96	1.21	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษารู้จักประมาณตนเองในการใช้จ่าย	3.62	1.00	เกือบทุกครั้ง
3.	นักศึกษาเป็นคนประหยัด อดออมเป็นนิสัย	3.81	0.94	เกือบทุกครั้ง
4.	นักศึกษามีการวางแผนการใช้จ่าย และการหารายได้	3.92	0.92	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.57	1.01	เกือบทุกครั้ง
ตารางที่ 11 ค่านิยมข้อที่ 11 มีความเข้มแข็งทั้งทาง ร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจ ใฝ่ต่ำหรือกิเลส มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป ตามหลักของศาสนา				
ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	นักศึกษาชอบไปออกกำลังกายในโอกาสต่างๆ สม่ำเสมอ	3.67	0.95	เกือบทุกครั้ง
2.	นักศึกษาเล่นกีฬาที่ตนเองชอบอย่างสม่ำเสมอ	3.39	1.09	เกือบทุกครั้ง
3.	เมื่อกระทำผิดกฎระเบียบ มีความรู้สึกสำนึกต่อความผิด	4.10	0.80	เกือบทุกครั้ง
4.	เมื่อทำความไม่ดี รู้สึกละอายใจที่เราทำสิ่งไม่ดี	4.33	0.80	เกือบทุกครั้ง
5.	เมื่อขี้เกียจอ่านหนังสือ มักจะฝืนใจอ่านบ่อยๆ	3.26	1.20	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.75	0.96	เกือบทุกครั้ง
ตารางที่ 12 ค่านิยมข้อที่ 12 คำนี้ถึงผลประโยชน์ของ ส่วนรวมและของชาติ มากกว่า ผลประโยชน์ของตน				
ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	เมื่อมหาวิทยาลัยมีกิจกรรม นักศึกษามีจิตอาสาช่วยงาน	3.78	0.96	เกือบทุกครั้ง
2	เมื่อออกจากห้องเรียนปิดไฟ ปิดแอร์ ปิดพัดลมทุกครั้ง	4.15	0.84	เกือบทุกครั้ง
3	ชอบอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ	4.13	0.81	เกือบทุกครั้ง

4.	เมื่อชุมชนที่เราอาศัยอยู่มีงาน นักศึกษามักจะเข้าไปมีส่วนรวมเสมอ	3.77	0.99	เกือบทุกครั้ง เกือบทุกครั้ง
รวม		3.95	0.90	เกือบทุกครั้ง

สรุปผลการวิจัยโดยภาพรวม

ที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	3.99	0.84	เกือบทุกครั้ง
2.	ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งดีงามเพื่อส่วนรวม	3.88	0.92	เกือบทุกครั้ง
3.	กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์	2.17	1.42	เกือบทุกครั้ง
4.	ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม	2.99	1.13	เกือบทุกครั้ง
5.	รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย อันงดงาม	3.04	1.33	เกือบทุกครั้ง
6.	มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน	2.78	1.52	เกือบทุกครั้ง
7.	เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง	3.34	1.22	เกือบทุกครั้ง
8.	มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่	4.21	0.77	เกือบทุกครั้ง
9.	มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	2.79	1.26	เกือบทุกครั้ง
10.	รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.96	1.21	เกือบทุกครั้ง
11.	มีความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจใฝ่ต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา	3.26	1.20	เกือบทุกครั้ง
12.	คำนึงถึงผลประโยชน์ของ ส่วนรวมและของชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตน	3.77	0.99	เกือบทุกครั้ง
รวม		3.29	1.15	เกือบทุกครั้ง

6. การนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย คือนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย ที่ปฏิบัติตามหลักค่านิยม 12 ประการ บางข้อที่ปฏิบัติได้ง่ายและเหมาะสม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้ แต่บางข้อที่ขัดกับวิถีชีวิตปฏิบัติได้ยากหรือไม่สามารถปฏิบัติได้เช่นกัน อาจเป็นเพราะสถานการณ์ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ ซึ่งเศรษฐกิจตลอดถึงความเป็นอยู่ของคนในสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตโดยสิ้นเชิง อีกประการหนึ่งกลุ่มเพื่อนที่นักศึกษาคบด้วยกันนั้นมีส่วนสำคัญในการปฏิบัติตามหลักค่านิยม 12 ประการอีกด้วย ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหากษัตริย์

วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ผู้อำนวยการสถาบันวิมุตตยาลัย กล่าวว่า ค่านิยม 12 ประการ ซึ่งรัฐบาลโดยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องการให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เด็กและเยาวชนของชาติได้ถือปฏิบัติ ซึ่งหลักการนั้นเหมือนกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลังจากที่คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มอบค่านิยม 12 ประการให้ทุกหน่วยทหาร กำลังพล และครอบครัว เพื่อให้ยึดถือและปฏิบัติตาม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามให้กับสังคมไทย พร้อมกับให้สอดแทรกค่านิยมหลัก 12 ประการ ไว้ในหลักสูตรทหาร รวมถึงให้ณรงค์เผยแพร่ค่านิยมนี้อย่างกว้างขวาง เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2557 พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ได้กล่าวถึงเรื่อง "ค่านิยมหลักคนไทย เพื่อประเทศไทยเข้มแข็ง" ในรายการเดินหน้าประเทศไทยว่า นโยบายการสร้างค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. นั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักธรรมะ ถือว่ามีความคล้ายคลึงกัน เพราะเป็นหลักจริยธรรมที่ทุกคนควรยึดถือและประพฤติปฏิบัติขณะนี่ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะฟื้นฟูค่านิยมเหล่านี้ให้กลับคืนสู่สังคมไทย

การสร้างค่านิยมให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องปลูกฝังลงไปในการฐานจิตใจของเด็กและเยาวชน โดยผู้ใหญ่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ด้วย ขณะเดียวกัน สื่อมวลชนและโรงเรียนก็ต้องร่วมปลูกฝังเช่นกัน ด้วยการ "อบรมบ่มเพาะ" เริ่มต้นจากการจุดประกายให้คนรับรู้จากนั้นนำไปสู่การพัฒนาและต่อยอดจนกลายเป็นวัฒนธรรม และแนวคิดของลีโอเฟอร์วี และวัลโลซิน ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มเพื่อนเด็กวัยรุ่นจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้ายตามลักษณะของเพื่อนได้โดยง่าย ลีโอเฟอร์วี และวัลโลซินได้ให้เด็กชายและเด็กหญิงรับฟังเหตุผลของเพื่อนๆ ผู้แสดงเหตุผลสูงหรือต่ำกว่าระดับจริยธรรมของวัยรุ่นผู้หนึ่งนั้น ผลปรากฏว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลรุนแรงมากสามารถทำให้เกิดการเพิ่ม หรือลดขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทน พบได้หลังจากฝึก 100 วัน แต่การเปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นสูงขึ้นกว่าเดิมนั้นมีผลคงทนมากกว่าการเปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นที่ต่ำกว่าเดิม ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีสกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ จารีตประเพณี ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้เด็กประพฤติปฏิบัติตั้งแต่เกิด เงื่อนไขทางสังคมเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้นๆ พ่อแม่และผู้ใหญ่จะเป็นผู้ถ่ายทอดให้เด็กถึงแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนภายในสังคม ชี้นะ ความถูกผิดชั่วดี ถึงแม้ว่าบุคคลจะไม่มีจริยธรรมหรือความต้องการจริยธรรมมาตั้งแต่เกิด แต่เมื่อโตขึ้นก็ต้องมีจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามแนวโครงสร้างทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น

นอกจากนี้ ดีไรท์ (D.Wright) ยังเชื่อว่าสังคมจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคล กลุ่มสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่จะเป็นเป้าหมายจริยธรรมให้แก่บุคคลนั้น เด็กๆ จะเรียนรู้สิ่งที่ดีที่เลวจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมด้วยขบวนการเทียบเคียง เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบ ผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ตนเคารพรัก จนในที่สุดจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนเองโดยอัตโนมัติ ดังนั้นถ้าผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง เด็กก็จะเลียนแบบและจะเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงไปด้วย แต่ขัดแย้งกับแนวคิดของโครว์เลย์ ซึ่งมีแนวคิดว่าการให้ความรู้สูงขึ้นเป็นวิธีการฝึกฝนเด็กให้ใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น โดยใช้วิธีการที่เหนือกว่าเด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ขั้นที่สูงขึ้นกว่าที่ตนมีอยู่เมื่อเด็กได้รับเหตุผลอันใหม่ เด็กจะนำมาคิด

เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งจากการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดการรู้ที่ขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น ความไม่สมดุลนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เด็กเกิดความสมดุลขึ้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจ และยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้ โครว์ลีย์ ใช้หลักการขัดแย้ง หรือหลักการไม่สมดุล ยกย่องเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กชั้นประถมปีที่หนึ่ง ซึ่งเดิมใช้หลักตัดสินจริยธรรมตามปริมาณความเสียหายทางวัตถุมาเป็นการใช้หลักตัดสินตามความตั้งใจที่จะกระทำผิดแทน พบว่าวิธีการนี้ใช้ได้ผลดี และยังพบว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคงทนอยู่ต่อไปอีกนานหลังการฝึกไปแล้ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมเพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมของบุคคล ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นจากการนำมาประสมประสานของกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอิทธิพลทางสังคมต่อการพัฒนาทางจริยธรรม กลุ่มพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม และกลุ่มเรียนรู้ทางสังคม จึงมาเป็นทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมเพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมของบุคคล แนวคิดพิจารณานี้ความสอดคล้องตรงกับหลักกรรมเมตตาวาจากรรม และหลักกรรมมโนธรรม เมื่อเป็นบุคคลจะกล่าวอะไรออกไปควรที่จะพูดด้วยความเมตตา หากผู้สนทนาด้วยเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ควรสนทนาด้วยการอบรมสั่งสอนด้วยคุณธรรม มโนธรรม ตักเตือนแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดี เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข ตัวอย่าง : วิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตแก่เยาวชนไทย เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 11-25 ปี โดยเฉพาะเยาวชนในช่วงอายุ 17-25 ปี กำลังเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลจะเริ่มคงที่ ดังนั้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมักจะมีคุณสมบัติเหมาะสมมากกว่าในวัยเด็กแต่มีใช้ความว่าผู้ใหญ่จะดีกว่าเด็กผู้ใหญ่อาจทำดีสม่ำเสมอ หรือกระทำไม่ดีอย่างสม่ำเสมอก็ได้ ในการปลูกฝังและเสริมสร้างลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตอันเป็นลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมของเยาวชนนั้นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งก็คือ การที่ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักและเข้าใจธรรมชาติทางจิตใจของเด็ก และเยาวชน แต่ละประเภทเพื่อได้ปฏิบัติต่อเขาอย่างถูกต้องเหมาะสมซึ่งจะทำให้เกิดผลดีตามที่ต้องการและไม่เกิดผลเสียโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถ้าพิจารณาถึงความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นจริยธรรมขั้นสูงของบุคคลตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก แล้วจัดว่าอยู่ถึงขั้นที่ 4 ตอนปลาย และขั้นที่ 5 เป็นการกระทำตามหน้าที่ของตนเองและสังคมอย่างมีเหตุผลและการเคารพตนเอง ถ้ามองในด้านของพฤติกรรมก็เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ไม่แสดงออกถึงการโกง และแสดงออกตรงไปตรงมาทั้งต่อหน้าที่และลับหลังผู้อื่น

ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการปลูกฝังและเสริมสร้างลักษณะความซื่อสัตย์สุจริตแก่เยาวชนที่เหมาะสมก็คือ บิดามารดา หรือผู้ปกครองของเยาวชนในส่วนของครอบครัว ส่วนโรงเรียนนั้นโดยเฉพาะเยาวชนแล้วมีส่วนสำคัญมากในการปลูกฝังและเสริมลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต เนื่องจากเยาวชนมักจะสัมพันธ์กับสังคมของเพื่อนก่อนข้างครู ซึ่งส่วนหนึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่เขาเหล่านั้นสังกัดอยู่ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทที่สำคัญของพฤติกรรมที่ทำหน้าที่ฟังที่ฟังที่ฟังปรารถนาแก่เยาวชน การลงโทษอย่างเหมาะสม การเป็นตัวอย่างแก่เยาวชน การควบคุมเหล่านั้นกับเยาวชน โดยจะต้องพัฒนาตั้งแต่ยังอยู่ในเยาว์วัย และจะต้องเป็นบุคคลที่ได้กรักใคร่ และศรัทธา ดังนั้นครูที่ได้กรักคือ ครูที่ทราบว่ามีความรักและความหวังดีต่อเด็กอย่างจริงใจ เป็นครูที่ปฏิบัติต่อเด็กยึดเอาความเจริญเติบโตของเด็ก และเยาวชน กล่าวโดยสรุปว่า ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมเพื่อปลูกฝังและ

เสริมสร้างจริยธรรมของบุคคล เป็นวิธีการปลูกฝังและเสริมสร้าง เมตตาวชิกรรม และเมตตาโมกกรรม แก่เยาวชนไทยโดยประสมประสานกันระหว่างการสร้างเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้วิธีปรับเปลี่ยน พฤติกรรมให้สอดคล้องกับความตระหนักดังกล่าวโดยใช้หลักของการเรียนรู้แบบการกระทำสอดแทรก เข้าไปอย่างเหมาะสมถึงแม้ว่ากระบวนการปลูกฝังและเสริมสร้างดังกล่าวจะค่อนข้างซับซ้อน โดยการอบรมสั่งสอน ตักเตือน เมื่อกระทำผิดด้วยความรัก ศรัทธาที่ดีแก่เยาวชน การลงโทษและให้รางวัลแก่ เยาวชนอย่างมีเหตุผลและไม่ใช้อารมณ์ ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภักจิรา น้อยจันทร์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติ ตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ผลการวิจัยพบว่า 1) จากผล การศึกษาพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยการนำค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปใช้ใน ชีวิตประจำ วันในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นำ ค่านิยมหลัก 12 ประการ ข้อที่ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์มากที่สุด รองลงมา เป็นค่านิยมหลัก 12 ประการ ข้อที่ 8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 2) การปฏิบัติตนตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพศชายและเพศ หญิงมีความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภจิรัตน์ ภูพานี และรชฎ สุวรรณภู (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการของนักเรียนโรงเรียน ในอำเภอ โคกศรีสุพรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอโคกศรีสุพรรณ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบ การปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการของนักเรียนโรงเรียนในอำเภอโคกศรีสุพรรณ จำแนก ตามความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และด้านซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีความคิดเห็นในการปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการของนักเรียนโรงเรียนในอำเภอโคกศรีสุพรรณมากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประเภทของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และแสงระวี เทพรอด (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด : กรณีศึกษาในนักเรียนวัยรุ่น จังหวัด ปทุมธานี” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางพุทธศาสนา กับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด : กรณีศึกษาในนักเรียนวัยรุ่น จังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดา มารดา โรงเรียน และมีความเชื่อทาง พุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.1, 48.7, 43.2 ตามลำดับ ส่วนการดำเนินชีวิตทาง พุทธศาสนา และพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับต่ำ ร้อยละ 72.3 และ 58.9 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดของนักเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา ($r = .3762, p < .001$) จากโรงเรียน ($r = .3432, p < .001$) ความเชื่อทางพุทธศาสนา ($r = .3026, p < .001$) และ

การดำเนินชีวิตทางพระพุทธศาสนา ($r = .5080, p < .001$) ผลจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบ
ขั้นตอน พบว่า การได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาจากบิดามารดา จากโรงเรียน และ
การดำเนินชีวิตทางพระพุทธศาสนาสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดได้ร้อยละ 31.21
($R^2 = .3121, p < .001$) โดยการดำเนินชีวิตทางพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกัน
สารเสพติดมากกว่าการปลูกฝังคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาจากบิดามารดา และการปลูกฝังคุณธรรม
ทางพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนทั้งในส่วนบิดามารดา และโรงเรียน โดยมีบิดามารดา และครู
เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อให้เยาวชนใช้เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ

6.1 ทำให้ทราบระดับการปฏิบัติตามหลักค่านิยม 12 ประการของนักศึกษา
ในระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดเลย

6.2 ทำให้ทราบว่านักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดเลย ได้ปฏิบัติตามหลักค่านิยม
12 ประการ ในชีวิตประจำวันอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

6.3 ทำให้ทราบข้อมูลทางวิชาการและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการอบรมพัฒนา
นักศึกษาด้านจริยธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตแก่นักศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสม
กับสังคมไทยตลอดถึงสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา
โครงการอื่นๆที่เกี่ยวข้องต่อไป

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *ข้อมูลพื้นฐานด้านการศาสนา 2559*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์การศาสนา.

พิศวง ธรรมพันทา. (2523). *สังคมวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

พิศวง ธรรมพันทา. (2538). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

พิศวง ธรรมพันทา. (2528). *คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2533). *เบญจศีลและเบญจธรรม*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. (2528). *ร่างแผนพัฒนาจิตใจในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6*. กรุงเทพฯ: ประเทืองวิทย.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2526). *ศึกษาศาสตร์ตาม
แนวพุทธศาสตร์ภาค 2*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ลำดวน ศรีมณี, พันตำรวจโท. (2538). *จริยธรรมและจริยศาสตร์ตะวันออก*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมสภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี และความสุขของผู้เรียน. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างสังฆธรรมกับจริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นภดล เทียนเพิ่มพูล. (2546). การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาศ ณีวิเชียร และพิศสมัย อรทัย. (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม”. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- นฤมล โอสถานเคราะห์. (2555). “แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.